

Konferenca Open Space: People Space v Edinburghu

Kakovosten javni prostor za vse!

Konec oktobra je potekala v Edinburghu v Veliki Britaniji tridnevna mednarodna konferenca Open Space: People Space. Osrednja tema je bila dostopnost javnega prostora za vse skupine javnosti. Aktualnost teme je potrdila številčna udeležba več kot dvesto akademikov, praktikov in prostorskih načrtovalcev iz vsega sveta. Na konferenci so s prispevki, s panelno predstavitvijo in pri sami organizaciji aktivno sodelovali tudi krajinski arhitekti iz Slovenije.

Osrednja rdeča nit konference je bila urejanje dostopnosti odprtega prostora za vse skupine javnosti. "Dostop do odprtega prostora bi moral biti na voljo vsem ljudem, ne glede na njihovo starost, družbeni ali ekonomski status", so kot izhodišče postavili organizatorji konference in poudarili, da je "možnost dostopa do kakovostnega javnega prostora temelj demokracije in družbene enakosti. Dostop za vse skupine javnosti je danes ena temeljnih izhodišč dobrega planiranja in oblikovanja in je tudi ena od prioriteta britanske vlade v težnjah po izboljšanju kakovosti življenja. Vidik vključenosti javnosti je upoštevan v vseh programih prenove mest in revitalizacije turizma v mestu in na podeželnju. Dobro načrtovanje odprtega prostora je namreč pomembno tako za zdravje prebivalstva, kot tudi za varnost ljudi in manjšanje kriminala."

Na konferenci so se zbrali številni ugledni raziskovalci in praktiki, ki se dejavno ukvarjajo z različnimi vidiki vključevanja javnosti v javni prostor ter prostorski načrtovalci. Na konferenci so potekala tako plenarna predavanja kot vzporedne sekcije s predavanji na eno od konferenčnih tem. Med ključnimi govorci so bili **Ken Worpole, Marc Treib, Nilda Cosco, Judy Ling Wong, Jahn Gehl, Catharine Ward Thompson, Simon Bell, Peter Aspinall, Terry Hartig in John Zeisel.**

Slovenski prispevek na konferenci je bil obsežen: dve predavanji na vzporednih sekcijah (**dr. Tanja Simonič** BF Odd. za krajinsko arhitekturo, **Barbara Goličnik** UIRS, obe predavateljici sta bili tudi predsedujoči na eni od sekcij) ter 5 panelnih predstavitev (**dr. Ana Kučan, mag. Maja Simoneti, Karla Jankovič in Darja Matjašec**), **Barabara Goličnik** in **Maša Šorn** pa sta dejavno sodelovali pri organizaciji konference.

Na konferenci so bila predstavljena najnovejša dognanja v raziskovanju na tem področju ter raznoliki primeri dobre prostorsko načrtovalske prakse v Evropi in v ZDA. Štiri osrednje teme so obravnavale različne skupine javnosti in vidike urejanje prostora zanje: otroci in mladostniki, vključenost ljudi s posebnimi potrebami in ter marginaliziranih skupin javno-

sti, sprostitutvena okolja in načrtovanje prostora za zdravje, turizem in prosti čas.

Načrtovanje za otroke in mladostnike

Zakaj so različnim skupinam javnosti določena okolja vseh, drugim pa se izogibajo? Prispevki na konferenci so nakazali, da odnos do okolja določajo naše izkušnje iz otroštva. Ljudje, ki so se v mladosti pogosto zadrževali na prostem, se tudi kasneje mnogo pogostejše zadržujejo zunaj. Aktivna raba javnega prostora, pa naj bo to mestni park, sprehajališče ob reki ali pa bližnji gozd, vpliva na zdravje in nenazadnje na omejevanje številnih bolezni sodobne zahodne družbe.

Za otroke in mladostnike je stik z urejenim in privlačnim okoljem tako v mestu kot na podeželju izjemnega pomena. Ljudje, ki že v mladosti skozi igro doživljajo naravno okolje, tudi kasneje pogostejše iščejo stik z naravo in uporabljajo odprte prostore mesta in podeželja za vsakodnevno rekreacijo in počitek. Ustrezno interpretirane odzive ljudi in kakovosti okolja, njihovih zaznav in posledičnega vedenja, pa je mogoče v določeni meri tudi vključiti v uspešno načrtovanje odprtega prostora. Zato je še posebej izpostavljen problem načrtovanja, urejanja in posledične rabe prostora za otroke in mladostnike. Ne gre zgolj za urejanje otroških igrišč, kot bi morda zmotno pričakovali, kakovostno načrtovanje odprtega prostora zajema tudi ureditve prostorov, ki jih otroci srečujejo vsakodnevno, na poti v vrtec ali v šolo. Med te ureditve sodijo tudi manjši ostanki narave v mestu, "divjina" ki ponuja številne možnosti raziskovalne igre. Cilj urejanja za otroke in mladostnike, kot so poudarili na konferenci, je razviti oblikovalski jezik, ki bo omogočil tudi z manjšimi spremembami izboljšati javni prostor in povečati doživljajski potencial prostora tako, da bo spodbujal varno in ustvarjalno igro otrok.

Odprti prostor za ljudi s posebnimi potrebami

Teme načrtovanja prostora za ljudi s posebnimi potrebami niso nove. Slabovidni ljudje, ljudje s posebnimi potrebami in drugi potrebujejo specifične ureditve v svojem bivalnem okolju. Načrtovanje zanje se je v preteklosti v veliki meri osredotočalo na točkovne ureditve in še to pogosto post festum, kot je to primer urejanja ramp za invalidske vozičke. Šele v zadnjem času pa postaja načrtovanje za ljudi s posebnimi potrebami pomembna tema v urbanističnem načrtovanju. V Veliki Britaniji in ZDA je še posebej izpostavljena tudi tema načrtovanja za multikulturalnost,

predvsem za rasne manjšine. Načrtovanje v slogu "oblikovanje za vse", "univerzalno oblikovanje" ali "vključujoče načrtovanje" naj bi postalo del vsakega načrtovalskega napora, integralno vpeto v vse prostorske rešitve. Te naj bi spodbujale fizično, psihološko in socialno vključenost in povezanost marginaliziranih skupin javnosti s prostorom. V predstavitvah na konferenci so bili prikazani različni pristopi in tehnike komunikacije z javnostmi ter oblike participacije javnosti, kot tudi smernice za

urejanje prostora za večjo vključenost različnih marginaliziranih družbenih skupin.

Načrtovanje krajin za zdravje in večjo kakovost bivanja

Pomembna in sicer zelo obširna je vloga kakovostnega okolja za zdravje ljudi in njihovo dobro počutje. Ljudje se na prostor čustveno navežejo in potrebujejo določeno pripadnost in možnost identifikacije. Se tem je terapevtska vloga kakovostnega bivalnega okolja še posebej izpostavljena. Številni prispe-

ki so pokazali, da imajo kakovostno urejena okolja visok doživljajski potencial, in kot taka nudijo človeku ugodne pogoje za duševno in fizično sprostitve. Aktivno vključevanje ljudi v delo z naravo pa dodatno prispeva k utrjevanju socialne vključenosti. Terapije kot so "ekoterapija" in "hortikultura terapija" so ena od mnogih tehnik za spodbujanje stika ljudi z okoljem in naravo.

Javnost in prosti čas

V mestih so obsežna degradirana območja z velikim prostorskim potencialom za izboljšanje in vzpostavlanje novih kakovostnih okolij. Transformacijo in prenovo prostora pa spremljajo tudi drugačne rabe in pogosto drugi uporabniki prostora. Kot so pokazali številni realizirani primeri, so načrtovane spremembe izboljšale kakovost samega okolja, zlasti, ko je bila v njihovo prenovo usmerjeno vključena lokalna skupnost. Uporaba odprtih, odzivnih in fleksibilnih strategij v prostorskem načrtovanju, ki od samega začetka vključujejo načrtovalce in lokalno javnost, se je v številnih primerih izkazala kot uspešna. Ljudje, ki v tem smislu dobijo nadzor nad okoljem, to okolje tudi posvojijo, zanj skrbijo ter ga pogostejše uporabljajo. To pa spodbuja h kakovostnejšemu preživljanju prostega časa na prostem in k siceršnji kakovosti življenja.

Kakovost javnega prostora

Prispevki na konferenci so prinesli bogat nabor idej o načrtovanju in rabi javnega prostora v mestu in na podeželju, ki spodbujajo vključenost in dostopnost za vse skupine javnosti ter možnost dejavnega vključevanja in stika ljudi z okoljem. Prikazani so bili tako utecenimi raziskovalni postopki kot tudi nekateri sveži inovativni pristopi v raziskovanju in pri delu z ljudmi. Še posebej spodbuden je bil prikaz nekaterih primerov dobre prostorsko načrtovalske prakse. Mednarodna konferenca Open Space: People Space v Edinburghu je bila odlična priložnost za srečanje, izmenjavo idej, znanja in izkušenj med akademiki, praktiki ter načrtovalci. Temeljno sporočilo konference, da je nujno potrebno načrtovati in vzpostavljati javni prostor za večjo dostopnost za vse skupine javnosti. To pa je lahko tudi spodbuda slovenskim prostorskim načrtovalcem, da pri svojem delu ustvarjalno vgradijo nova spoznanja v načrtovanje kakovostnega javnega prostora.

Dr. Tanja Simonič

siteco
Lighting Systems

Europas 8

Forum mest v Ljubljani

Okrog 200 predstavnikov evropskih mestnih uprav, stanovanjskih skladov in drugih, ki delujejo na področju organizirane stanovanjske gradnje, se bo v petek, 26., in soboto, 27. novembra, sestalo v Ljubljani na Forumu mest.

Aktivnosti osmega kroga mednarodnega bienalnega natečaja za stanovanjsko gradnjo, natečaja European, ki se ga lahko udeležijo arhitekti do štiridesetega leta, se letos pričenejo v Sloveniji. European Slovenija, ki zaenkrat deluje pod okriljem Stanovanjskega sklada Republike Slovenije, organizira Forum mest, 26. in 27. novembra v dvorani hotela Union v Ljubljani. Namen Forumu mest je kritično ovrednotiti lokacije, ki bodo predmet natečaja European 8. Razprave na forumu bodo podlaga projektnim nalogam, ki bodo arhitektom na razpolago v začetku leta 2005, ko bo uradno razpisan natečaj European 8. Forumu mest v Ljubljani se bodo udeležili predstavniki Maribora, Brežic in Ljubljane, mest ki so izrazila namero po sodelovanju. **Andreja Podlipnik**

European 7 - zmagovalni projekt na lokaciji v Mariboru

Uroš Lobnik

Južni Stockholm- prestrukturiranje nekdanjega industrijskega območja v stanovanjske površine. Kvaliteta naselja je zasnova odprtega prostora - primer oblikovanja vodnega roba stanovanjskega naselja.

Uroš Lobnik

Malmoe: ureditev otroškega igrišča pred Muzejem moderne umetnosti

19. Sedlarjevo srečanje - Lipica, od 12. do 13. novembra

Prostorska dokumentacija za sredstva EU

V vabilu na redno vsakoletno strokovno srečanje urbanistov in prostorskih planerjev so organizatorji napisali, da nas je vstop v Evropsko unijo na področju prostorskega in urbanističnega načrtovanja našel bolj ali manj slabo pripravljeni. Mišljeno je bilo predvsem področje prostorske dokumentacije, od državnega plana v obliki Strategije prostorskega razvoja Slovenije prek prvih regionalnih zasnov prostorskega razvoja do občinske prostorske dokumentacije ter seveda izvedbenih aktov. Izdali so tudi zbornik predstavljenih prispevkov s srečanja.

Uvodni govornik, **Marco Venturi** iz Benetk, je pozval k krepitvi samozavesti, ne le planske stroke, temveč tudi njenih uporabnikov (države, občin, zasebnikov). Zatrnil je, da sami v Sloveniji najboljše vemo, katere projekte je zares treba realizirati, da se premalo zavedamo izjemnih primerjalnih prednosti našega prostora v regiji in da ne smemo tekmovali s sosedmi na konkurenčnih projektih, temveč delovati v soglasju z njimi in si razdeliti pogosto. Pred tem pa seveda h koritu po denar v Bruselj poslati najboljše strokovnjake, kar jih premoremo. Sklenil je z opazko, da je izobraževanju planerjev treba posvetiti mnogo več pozornosti kot do zdaj. Prostorsko planiranje je pač transdisciplinaren posel, izobraževanje zanj pa zahtevnejše kot bi marsikdo bil pripravljen priznati.

Slovenija bo za razvoj potrebovala evropski (tudi naš) denar. Okvir za delovanje je predstavila **Margarita Jančič**. Bese-

da je tekla o evropskih prostorskih strateških dokumentih, ministrskih dogovorih in projektih Interreg. O možnih projektih je najprej spregovorili **Andrej Pogačnik**. Predlagal je prekmernje projekte, torej takšne, ki vsekakor presegajo ozek okvir državnih meja. **Peter Gabrijelčič** je poslušalce prepričeval o načrtovanju razvoja ob evropskih prometnih koridorjih. **Ilaria Garafolo** iz Trsta pa je predstavila nekatera znanstvena izhodišča za projekte ob slovensko-italijanski meji. **Frank D'Hondt** iz Antwerpna je pozornost za hip odvrnil od denarnih zadržev. Predstavil je Novo atensko karto in potrebo po oblikovanju ciljev urbanega razvoja, torej najprej odgovoriti na vprašanje kaj in zakaj potem šele kako oziroma s čim. Svoje trditve je ilustriral s primeri iz domačega okolja. **Marco Pozzeto**, tržaški rojak, je sklop zaključil s predstavitvijo velikih projektov **Maxa Fabianija** - njegovih "velikih" urbanističnih zamisli, tehtnih podlag za poznejše "velike" arhitekture drugih avtorjev.

O projektih, ki bi lahko zanimali evropske financirerje, so spregovorili **Aleš Šarec** (javni potniški promet na Krasu in ob slovenski obali), **Alenka Kocuvan** Polutnik (tehnološki park na območju stare cinkarne v Celju), **Manca Plazar Mlakar** (ureditev obale med Žusterno in Izolo), **Matej Gojčič** (razvojne perspektive v ljubljanski urbani regiji) in **Mojca Šašek Divjak** (spodbude za regionalni razvoj v koridorjih javnega potniškega prometa). Slednji projekt je Evropski svet prostorskih planerjev, po zmogovitem urbanizmu Maribora

pred dvemi leti, letos nagradil s posebnim priznanjem (soavtor **Evgen Čargo**)!

O povsem zemeljskih zadevah - pridobivanju in opremljanju zemljišč, saj je vendar treba projekte nekam umestiti, so govorili **Maruška Šubić Kovač** v prispevku o problematiki pridobivanja zemljišč in nujni vzpostavitvi katastra nezazidanih stavbnih zemljišč, **Jože Kavčič** je problematiziral (ne)odnos države (državnih strateških dokumentov) do zemljiške politike, **Martina Lipnik** je nadaljevala s prispevkom o zadregah pri pojmovanju "gradbene parcele" in ustreznih postopkih parcelacije. Sklop predavanj sta zaključili Maja Simoneti in **Darja Matjašec** s prizorišču primernim prispevkom o prostorskih razsežnostih razvoja Kobilarne Lipica.

Odprta je bila razstava slovenskih nominirancev za Evropsko plansko nagrado. Nato je stotinja v Lipici prisotnih strokovnjakov v razpravi ugotavljala, da je preveč neznank glede priprave regionalne in občinske prostorske dokumentacije, premalo denarja za pripravo dokumentacije, in da je ob fevdalnih organiziranih sektorjih, planiranje nepovezano in vedno na škodo prostora. Poseben problem je pomanjkanje komunalno opremljenih zemljišč iz česar sledijo nesprejemljivo visoke cene za domače in tuje investitorje. Razprava se je končala z oblikovanjem Urbanističnega manifesta 2004.

Torej, urbanisti in prostorski planerji vse Slovenije, združite se in pošljite najboljšega Krpana v Bruselj!

Ivan Stanič